

Preču eksports un imports uz/no Krievijas kaimiņvalstīm (NVS valstis) – kā uzņēmējiem pašiem praktiski vadīt riskus?

Edgars Pastars

FNA vecākais juridiskais padomnieks
COBALT zvērināts advokāts, CAMS, CGSS

02.03.2023.

- Netiek pietiekami pētīta īpašumtiesību ķēde un identificēta **netiešā kontrole**
- Nav izpratnes par **preces gala saņēmēja un izcelsmes noskaidrošanu** (netiešā sadarbība), bet fokusējas uz tiešo līguma partneri
- Jāizmanto tāds sankciju saraksts, kas piedāvā **pielāgotas meklēšanas metodes** (FID saraksts to nepiedāvā)
- Izmanto bezjēdzīgus **apliecinājumus** un nepielāgotas KYC anketas
- Nezina, ko izpētē vajag «noķert» jeb kur ir **reālie riski**, tā vietā izmanto tikai formālu skrīningu sankciju sarakstos
- Netiek apstrādājamā formā **uzkrāti dati** par sankciju riskiem (nevis pārkāpumiem)
- Uzskata, ka norēķins caur trešās valsts banku (paši atver kontu tajā) vai caur starpnieku (tirdzniecībā vai pašu veidotu sabiedrību trešajā valstī), **pasargā no atbildības** par sankciju pārkāpšanu
- Uzņēmums nav nodefinējis skaidru **riska apetīti**, kas neļauj darbiniekiem ikdienas lēmumus pieņemt operatīvi pēc izpētes rezultātiem

Preci eksportē uz trešo valsti, kas nav Krievija, vai importē no šādas valsts.

- Vai valsts, ar kuru tirgojos, ievēro ES un ASV sankcijas?
- Kāds ir tālāk eksporta risks uz Krieviju šajā valstī (statistikas dati)?
- Kāds ir Latvijas eksports uz šo valsti?
- Vai šajā valstī uzņēmuma precēm vispār ir pieprasījums vai importējamās preces tur vispār ražo?
- Kas ir šajā valstī galvenie vietējie preču tirgotāji un ražotāji?
- Kas šajā valstī biznesa vidē ir mainījies kopš 24. februāra?

Preci eksportē uz trešo valsti, kas nav Krievija, vai importē no šādas valsts.

- Cik % no uzņēmuma preču eksporta vai importa uz šo valsti vai no tās ir Krievijai sankcionētas preces?
- Vai uzņēmums pārdod vai pērk preces Baltkrievijā, kas ir sankcionētas Krievijā?
- Varbūt apsvērt uz Krievijas kaimiņvalstīm vai no tām nevest šādas preces vispār? Cik % biznesa es zaudēšu? Cik uzņēmumam maksā darba stundās veikt izpēti par šiem gadījumiem pret to, cik uzņēmums nopelna?
- Kas ir partneri trešajās valstīs? Cik % no sankcionēto preču pircējiem vai pārdevējiem ir starpnieki (ekspeditori, aģenti utt.)? Secinājums: Cik daudz uzņēmums nezina gala saņēmēju, izcelsmi uzņēmuma līmenī.
- Cik partneri trešajās valstīs ir nesen dibināti vai ar Krieviju saistīti (vadība, īpašnieki)?
- Jauns partneris ar mazu apgrozījumu sadarbības ietvaros – vai atmaksājas pētīt?

- Nevedu Krievijai sankcionētas preces uz citurieni NVS un otrādi – no turienes VAI tirgojos, bet:
 - Tikai, ja otrā pusē ir reāls uzņēmums, nevis starpnieks
 - Reāls uzņēmums, par kura biznesa modeli un īpašniekiem ir pilnīga skaidrība
 - Preces šajā valstī vispār ražo vai vajag vietējā tirgū
 - Šajā valstī attiecīgajā preču segmentā nav izteikta Krievijas importa vai eksporta uz to.
- Ja tomēr vēlos strādāt ar starpniekiem, kā es varu objektīvi pārlicināties par preču gala saņēmēju vai izcelsmi līdz pietiekamas varbūtības līmenim:
 - Neizmanto vispārīgu apliecinājumu, ka «ar sankcijām viss kārtībā»
 - Sens sadarbības partneris, kas sniedz apkopotu informāciju par to, kur šīs preces tiek tirgotas tālāk vai kur iepirkas vismaz attiecībā uz galvenajiem sadarbības partneriem
 - Starpnieks nav nesen dibināts, tam nav saiknes ar Krieviju (īpašnieki, vadība)
- Nestrādā ar tādiem partneriem, par kuriem nevar noskaidrot faktiskos īpašniekus

- Lielākā daļa standarta importa un eksporta partneru Krievijā galvenokārt nebūs tipiski sankcionētie, kurus var viegli atrast sankciju sarakstos.
- Galvenokārt dominēs trīs pieejas:
 - Viltus deinvestēšanās (sankcionētajam pēc 24.februāra nedaudz mazāk par 50% akciju vai daļu)
 - Pastāvēs netiešā kontrole caur garāku īpašumtiesību ķēdi (izpētei vajag vairāk laika)
 - OFAC non-SDN personas: principā strādāt drīkst, bet, vai vajag?

Atceramies!

UK un Ukrainas sankcionētie – viens no veidiem, kā atbalstīt Ukrainu, ir ar tiem nesadarboties.

- **Uzņēmums ir tikai ekspeditors vai pārvadātājs, nav ne saņēmējs, ne nosūtītājs – par visu taču atbild saņēmējs un nosūtītājs?**

Nē, atbild visi, kas zina vai bija jāzina, kur viņi piedalās. Primārā atbildība ir saņēmējam un nosūtītājam. Pēc tam – ekspeditoram vai citam aģentam (organizē), bet pārvadātājam – jānoskaidro riskos balstīti.

- **Pārvadātājs – klients ir ekspeditors, bet vai man ir jānoskaidro arī citi iesaistītie un krava?**

Jā, riskos balstīti, un Krievijas kaimiņvalstis ir augsts risks. Paļaušanās uz kādu nav paredzēta. Vērtējot atbildību, var būt atbildību mīkstinoši apstākļi.

- **Preces pārdevējs izmanto kādus starpniekus, lai tie meklētu noietu viņa precei un tālāk slēdz viņa vārdā līgumus. Atbild tikai starpnieks, jo preces pārdevējs Latvijā neko pats juridisko nav izraudzījis?**

Nē, atbild tas, kurš precī pārdod, kā arī starpnieks, ja tas ir ES jurisdikcijā.

- Vai uzņēmums vispār eksistē vai eksistē tikai «uz papīra»?
- Telefona numurs, e-pasts un norādītās personas – pārbaudīt publiskos avotos, arī mēģināt zvanīt uz norādīto numuru, apskata *Google street view*. Ko var noskaidrot?
- Vai uzņēmums ir atpazīstamas asociācijas vai kameras biedrs?
- Cik sen dibināts uzņēmums?
- Vai biznesa datu bāzēs uzņēmums ir atrodams; kas par to rakstīts?
- Vai preces saņēmēja biznesa modelis vispār ļauj realizēt un lietot preci (kafejnīca pasūta metāla apstrādei vajadzīgas iekārtas)?
- Vai starpnieka gadījumā piegādes teritorija atbilst viņa deklarētajai darbības ģeogrāfijai?
- Vai preces ražotājs vai saņēmējs industrijā nav pilnīgi nepazīstams?
- Vai preces dokumentos nav kaut kas netipisks un pretrunīgs?
- Vai piegādes maršruts nav neloģisks?
- Vai pastāv līdzīgi preču kodi, kurus varētu sajaukt vai apzināti nepatiesi norādīt?

FINANŠU
NOZĀRES
ASOCIĀCIJA

CŌBALT

Paldies!

edgars.pastars@cobalt.legal